

Venstreautoritarianisme

I et moderne norsk samfunn



Bacheloroppgave i statsvitenskap

Universitetet i Stavanger

Morten Freitag Halleland | Mathias Vikse Rovik
256097 | 256119

Veileder: Carlo Knotz

Lvert dato: 12.05.2022
Antall ord: 10 856

Forord

Autoritarianisme er et begrep vi begge har hatt stor interesse for. For vår del startet reisen med et begrep vi trodde vi kjente til, men det har etter hvert som vi arbeidet med oppgaven vist seg å omfatte så veldig mye mer enn først antatt. Det har vært meget interessant, og vi har i løpet av det siste semesteret opplevd en enorm læringskurve.

Vi ønsker først og fremst og takke Carlo Knotz, vår veileder som har introdusert oss til emnet «autoritarianisme». Han har også kommet med konstruktiv kritikk som virkelig har hjulpet oss videre på veien. Hans kunnskap har vært til enorm hjelp under hele prosessen, da han også har hjulpet oss med å finne frem relevant empiri og data.

Til slutt vil vi rekke en stor takk til Dag Bendixen for hans motiverende innspill, hvor han i løpet av prosessen har vært til uvurderlig hjelp. Han har ofret tid og ressurser for at vi skulle kunne komme i mål med bacheloroppgaven.

Vi håper at denne bacheloroppgaven er til nytte for deg som leser, og vi håper på at dette vil føre til videre forskning basert på konklusjonen gitt i oppgaven.

Haugesund

Stavanger

Mai 2022

Sammendrag

Oppgaven «Venstreautoritarianisme: I et moderne norsk samfunn» skal ha som formål å belyse emnet «autoritarianisme», da med særlig vekt på venstreautoritarianismen gjennom problemstillingen:

- Hvordan påvirker venstreautoritarianismen det norske samfunnet?

Autoritarianisme som begrep er ofte brukt, men blir til en viss grad misforstått eller feilvurdert da begrepet viser seg å være langt mer omfattende enn først antatt. Begrepet inneholder flere dimensjoner som i løpet av denne oppgaven blir belyst. Autoritarianismens venstreside ble ikke før 2022 gitt en fullstendig definisjon, noe som gjør at oppgaven absolutt blir tidsrelevant til videre forskning.

Gjennom oppgaven blir det også tydeliggjort at venstreautoritære holdninger øker i takt med samfunnsendringer. Oppgaveteksten tar også for seg det historiske perspektiv, hvor sentrale autoritære ledere blir nevnt. De spiller også en sentral rolle for det verdensbildet en har i dag, og en startet først å forske på begrepet «autoritarianisme» i etterkant av deres regjeringstid.

Metoden som benyttes i oppgaveteksten sammenligner metoder fra tidligere forskning med spørreundersøkelser, da grunnet dataens likhetstrekk. Resultatet gir et innblikk i befolkningens holdninger mot ytringsfrihet, hvor begrensning og i noen tilfeller sensur er pågående i den offentlige debatt.

Sosial konsensus og antikonservatisme har ført til en begrensning i akademisk ytringsfrihet hvorpå enkelte problemsstillinger ikke blir stilt, eller hvor forskningsfunn ikke blir publisert. Oppgaven skal kunne gi en dypere forståelse for samfunnsbildet som i dag eksisterer, og reflektere rundt sentrale utviklinger en ser i dagens befolkning – primært konsentrert rundt autoritarianisme.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	1
Sammendrag	2
Innholdsfortegnelse.....	3
Innledning	5
Bakgrunn for valg av tema.....	5
Oppgavens problemstilling	5
Oppgavens avgrensning	5
Oppgavens bruksområde.....	5
Autoritarianisme	6
Ønskelig mål for høyreautoritarianisme	6
Max Weber – et konservativt tilbakeblikk.....	6
Autoritarianismen i et historisk perspektiv	7
Eldre historie – den katolske kirke.....	7
Nyere authoritarianisme.....	7
Sovjet-Unionen	8
Benito Mussolini.....	8
Autoritarainismens indoktrinering	9
Nazi-Tyskland.....	9
De tre diktatorer og sammenlikning	11
Autoritarianismen etter krigen	11
Teori.....	12
Forskning rundt authoritarianisme	12
Eldre publikasjoner av authoritarianisme	12
Nyere forskning	14
Forhold mellom individuell frihet og sosial orden	14
Autoritarianismens dimensjoner	15
Revolusjonær kontra konservativ	20
Overgangen	21
Metode	22
Analyse	24
Presentasjon av Teoretisk forskning	24
«Ovenfra- og ned sensur» i et norsk perspektiv.....	25
Ytringsfrihetens dimensjoner.....	25

Hvordan ble dimensjonen til?	26
Holdninger til ytringsfrihet i befolkningen	26
Ovenfra- og ned sensur i et akademisk perspektiv	30
Konservatismen i akademisk forskning	31
Resultat	33
Diskusjon	34
Konklusjon.....	35
Bibliografi.....	36

Innledning

Bakgrunn for valg av tema

Autoritarianisme er et begrep som har gått igjen, da særlig om en skal beskrive den politiske utviklingen fra begynnelsen i Europa fra begynnelsen av 1900-tallet og utover. Begrepet knyttes gjerne til sentrale historiske skikkelser som Josef Stalin, Benito Mussolini og Adolf Hitler, men en vil senere kunne se at selve begrepet autoritarianisme omhandler et desto større område. Autoritarianisme er et område det er blitt gjort i mindre grad omfattende forskning på, og vi ønsker derfor med denne oppgaven å belyse en teori som både er omstridt og lite nevnt innen den relevante forskning. Autoritarianisme kan komme i ulike former, og når en refererer til autoritarianisme i akademisk forstand er det blitt forsket desidert mer på høyreautoritarianisme fremfor venstreautoritarianisme. Oppgaven vil derfor i større grad omhandle venstreautoritarianisme, da det er dette det har blitt gjort minst forskning på.

Oppgavens problemstilling

Problemsstillingen retter seg inn mot et dagsaktuelt tema, og lyder som følger:

- Hvordan påvirker venstreautoritarianismen det norske samfunnet?

Oppgavens avgrensning

Oppgavens problemstilling vil ha en avgrensning rundt et historisk perspektiv, da dette er sentralt for å kunne ha en forståelse for hvorfor autoritarianisme blir benyttet som begrep. Oppgaven vil fokusere på begrepet «venstreautoritarianisme», og vil i større grad benytte høyreautoritarianisme til å bedre kunne forstå venstreorientert autoritarianisme og hvordan det henger sammen. Oppgaven skal også avgrenses til empiriske studier gjort gjennom å observere den norske befolkning. Vi har generelt hatt interesse for dagsordenen i den offentlige politiske debatten i Norge, og vi ønsker derfor på bakgrunn av dette å fokusere på studier gjort av nordmenn og deres holdninger rettet mot autoritarianisme.

Oppgavens bruksområde

Tekstens hovedformål vil være å fungere som et bidrag til videre forskning gjort innen fagfeltet. Oppgaven vil også reflektere rundt begreper som det er gjort betydelig lite forskning rundt. Forskningsartikler rundt emnet har selv poengtert at det eksisterer lite forskning rundt venstreautoritarianisme, da til og med påpekt i en nyere artikkel publisert i april 2022 (Costello, et al., 2022). Vi håper derfor at oppgaven samsvarer med behovet for fremtidig arbeid.

Autoritarianisme

Først er det ønskelig å vise til enkelte begreper, som vil være sentrale gjennom teksten, og forkorte dem slik at det gir et bedre inntrykk og flyt. Right-wing authoritarianism kan oversettes til norsk som «høyreorientert autoritarianisme», og i denne sammenhengen vil en benytte seg av forkortelsen «HOA». Left-wing authoritarianism kan oversettes til norsk som «venstreorientert autoritarianisme», noe som gir forkortelsen «VOA».

Ønskelig mål for høyreautoritarianisme

Men først kort om hva HOA er, og hva dets ønskelige mål vil være. Høyreautoritarianisme bunner i et felles mål, da blant annet tradisjonalisme og det som har ført til vestens fremgang. Høyreautoritære vil gjerne se på hva som gjør at en stat fungerer bra, og det vil derfor være forskjellige utgangspunkt som definerer hva et høyreautoritært individ er.

Høyreautoritarianisme vil i motsetning til venstreautoritarianisme arbeide for å opprettholde de institusjoner som allerede eksisterer, fremfor å totalt endre/revolusjonere den gitte institusjon (Costello, et al., 2022). Samtidig vil autoritarianisme som helhetlig begrep ha noen spesifikke trekk som for eksempel at en ønsker å oppnå mer statlig styring for å få en mer homogen sosial orden. I henhold til autoritarianismen, kan en benytte seg av å fjerne «fienden» og begrense fiendens taletid som virkemiddel for å oppnå sosial orden (Feldman, 2003).

Max Weber – et konservativt tilbakeblikk

Mange høyreautoritære vil også gjerne peke på religion som fundamentet til hva som definerer en stat. Den tyske sosiologen Max Weber (1864-1920) regnes gjerne som en av de mest betydningsfulle samfunnsforskere i nyere tid, og beskriver det som har ført til at vesten har hatt den suksessen en har oppnådd. Weber beskriver begrepet «politikk» som er samlebegrep for hva det offentlige skal foreta seg (Weber, 2000). Han arbeidet for å skape en forståelse for særtrekkene i den moderne vestlige verden, hvor han trakk frem religion som bidro til kapitalismen som dominerende faktor i den moderne statsdannelsen. Kristendom, eller det Weber særlig trekker frem, kalvinismen, er en grunnfaktor til hvorfor blant annet kapitalismen har hatt anledning til å blomstre i vesten. Max Weber selv blir ikke direkte sammenlignet med høyreautoritarianisme, men han beskriver dog et samfunn som høyreautoritære gjerne ser opp til. Spesifikt for konservative i Europa, kan et ønskelig mål være et samfunn som baserer seg på kristendom, som igjen gir økonomisk vekst gjennom kristne verdier.

Max Weber beskriver altså et samfunn som legger kristne verdier til grunn. Mer spesifikt peker han på Nord og Vest Europa, hvor det særlig lå til rette for at et slik samfunn skulle eksistere. Samfunnet Weber beskriver drar en også inn på hva som kjennetegner et slikt samfunn. Konservatisme, eller det å være konservativ er et begrep som gjerne benyttes i sammenheng med måtehold, tradisjoner og religiøse verdier. Asle Toje beskriver den generelle konservative ungdom som «*gamle mennesker fanget i unge legemer*» (Toje, 2014). Videre viser han til forskjellige representasjoner av former for konservatisme. Noen ønsker seg en tid som ser tilbake til tiden før første verdenskrig, andre til tiden før liberalismens gjennombrudd i 1848. Konservatisme kommer altså i flere former, men alle har ett felles trekk, da de konservative ønsker et samfunn basert på tradisjonelle verdier og normer. Til motsetning har en også det en kjenner som de reaksjonære, men de konservative kan gjerne beskrives som mer moderate i den form av at en har et ønske om å «endre for å bevare».

Autoritarianismen i et historisk perspektiv

Eldre historie – den katolske kirke

En kan finne eksempler fra autoritarianisme i Europa helt tilbake til de første statsdannelser. Et markant trekk for autoritarianisme kan være sosial kontroll over fienden – eller å fjerne deres ytringer. Om en ser på den katolske kirken i Europa, har den hatt, da særlig i middelalderen og utover, betydelige autoritære trekk. Et eksempel på dette kan være inkvisisjonen som opp igjennom historien har arbeidet for å hindre opposisjonen gjennom å overtale/overbevise, rettslig forfølgelse, og i enkelte tilfeller bruk av militærmakt. Målet var å hindre at kjetteri og vranglære skulle spre seg i Europa, da dette blant annet kunne føre til en svekket katolsk kirke (Kelly, 1989). En kan også vise til eksempelvis de eneveldige monarkiene som oppstod i Europa i løpet av siste halvdel av årtusenet. Her i Norge ble det i 1660 innført et eneveldig monarki, hvor kongen i praksis bestemte i alle saker, lovendringer og lignende. Særlig benyttet kongen kirken for å legitimere sin rett til å regjere i enevelde (Løvlie, 2021).

Nyere autoritarianisme

I mer moderne historie, fremkommer det de fleste vil kjenne seg igjen i når en tar frem begrepet autoritarianisme. Autoritære ideologier som fascisme og kommunisme bredte seg

utover Europa i land som Russland, Italia og Tyskland. Fascisme er en samlebetegnelse for ulike høyreautoritære regimer i Sør-Europa og Latin-Amerika, inklusivt det fascistiske Italia og nazismen i Tyskland (Berg & Thorsen, 2021). 1900-tallet skulle bli authoritarianismens århundre, og en kan gjennom analysering av det historiske perspektivet trekke en sammenheng med enkelte stater og samfunn i dagens situasjon.

Sovjet-Unionen

1917 skulle bli et skjebnesvangert år for det russiske tsarriket, da det den 7. november skulle bli starten på en væpnet russisk revolusjon i St.Petersburg. Lederen for mindretallskoalisjonen (bolsjevikerne) i det russiske sosialdemokratiske partiet (Fitzpatrick, 2017) tok makten i Russland som senere skulle bli kjent som Sovjetunionen under Vladimir Lenin. Josef Vissarion Djughashvili, eller Josef Stalin, vokste opp i det vi i dag kjenner som Georgia (Murphy, 1946). Faren Vissarion var skomaker av yrke, og lite visste man på denne tiden at den unge gutten en dag skulle delta i en av verdens mest historiske begivenheter. Etter Tsarrikets fall i 1917, skulle Sovjetunionen bygge seg opp igjen som den russiske bjørn i øst. Sammen med Vladimir Lenin skulle Josef Stalin etablere den nye Sovjetunionen. Et godt eksempel på å ta knekken på potensiell og reell politisk motstand, er Stalin under den store «Terroren». Det startet allerede i 1934, hvor partisjefen i Leningrad ble myrdet. Dette gjorde at Stalin så rødt, og staten iverksatte en forfølgelse av politiske motstandere. Zinovjev og Kamenev ble også her arrestert og anklaget for drapet på partisjefen i Leningrad. I løpet av årene 1935 og 1936 skulle omtrent en halv million mennesker bli dømt for det en kjenner som kontrarevolusjonær virksomhet. Dette innebærer da handlinger og motarbeiding av revolusjonen og dets regime. Videre skulle også «Moskva-prosessene» føre til ytterligere arrestasjoner, da særlig rettet mot politikere og offiserer. Bare i årene 1937-1938 ble omkring 700 000 mennesker likvidert eller sendt til sovjetiske fangeleirer (Kuromiya, 2005).

Benito Mussolini

I Italia kom fascismen til makten gjennom Benito Mussolini i 1922, før han ble avsatt i 1943 hvorpå han ledet en fascistisk republikk frem til 1945. Mussolinis politikk hadde ikke noe særlig annet utgangspunkt enn fascismen, og en kunne oppigjennom krigens år se at Benito Mussolini i større grad rådet etter eget ønske. Hans valgspåk «me a voi cmandè!», eller «jeg vil bestemme!», tydeliggjør dette (Hägg, 2009). Fra den kjente marsjen mot Roma, kunne en se at den nye diktatorens politikk i større grad skulle bevege seg fra venstre til høyre.

Autoritarianismen vokser dog til, da en ser at ideologien henger som en rød tråd gjennom Mussolinis regime i Italia. Hans politikk ble i større grad formet ut fra egne prinsipper og meninger, ikke med utgangspunkt i ideologi og statsapparat som hans kolleger i Tyskland og Sovjetunionen (Hägg, 2009). En kan med andre ord si at politikken ble «personifisert».

Autoritarainismens indoktrinering

Å få kontroll over den sosiale ordenen i et samfunn er gjerne et av de første stegene en tar i det tilfelle en skal lede en stat ved bruk av autoritarianisme. Klare eksempler på en slik indoktrinering, er Adolf Hitler og Benito Mussolini som etter hvert ikke bare etablerte organisasjoner for den voksne befolkningen, men også for den yngre delen av populasjonen. Hitlerjugend og Opera Nazionale Balilla var ifølge Mussolini fundamentet for at en autoritær stat skulle fungere i praksis. Mussolini skal selv ha uttalt at han begynte med de unge, da de eldre innbyggerne var «brukt opp». Hitler på sin side viste til at fremtidens tyske ungdom skulle ha attributter som slankhet, de skulle være raske, og være «*tøff som lær og hard som Krupp-stål*» (Ponzio, 2015).

Nazi-Tyskland

I samme tidsperiode skulle også nazismen, en gren innenfor fascismen, utvikle seg i Tyskland. Med Adolf Hitlers opptakt gjennom valget i 1933, skulle han lede en av Europas tidligere stormakter til nye høyder. Den nye føreren var «sønnen til en lavere statstjenestemann i Østerrike» og en «tidligere politisk kasteball», og i likhet med Mussolini var han av «vanlig ætt» (Holden, Katten og musen, 1975). Som nyvalgt rikskansler ledet han landet på lik linje med Mussolini, hvor autoritarianismen stod sterkt i hvorledes en regjerte. Nazistenes politikk gikk ofte ut på å fjerne både reell og potensiell politisk motstand. Kommunistene fikk også gjennomgå, da nazistene etter valgseieren skulle befeste sin posisjon som det ledende tyske parti. For å styrke sin posisjon, overtalte Hitler industrimagnatene til å støtte ham i kampen mot det han beskrev som den «røde terror» (Holden, Hitler - Føreren, 1975). 27. februar 1933 skulle parlamentet i Tyskland bli antent, og nazistene benyttet seg av denne anledningen til å innføre et dekret «til beskyttelse av folket og staten» (Holden, Hitler - Føreren, 1975). I praksis ville dette medføre at nasjonalsosialistene fikk stoppet opposisjonen gjennom å fjerne de syv avsnittene i konstitusjonen som «garanterte individuelle og sivile borgerrettigheter og «retten til å fritt si

sin egen mening». Med andre ord, fikk de muligheten til å avskaffe ytringsfriheten slik den en gang var.

Selv i et demokrati som i utgangspunktet er laget for individuell frihet, kan det altså oppstå politiske tilstander som fører staten i en mer autoritær retning. Die Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP) viste at akkurat dette var mulig, da de som nevnt tidligere kom til makten i Tyskland i 1933. Det er mange faktorer som førte til maktovertagelsen, og noen av de viktigste faktorene var Tysklands behandling etter første verdenskrig. Versailles-traktaten banet så og si vei for at en autoritær figur skulle bli diktator i et land hvor de demokratiske institusjoner allerede lå til rette. NSDAPs største politiske motstandere var kommunistene i Tyskland, og som nevnt tidligere benyttet nasjonalsosialistene muligheten til å forby det kommunistiske parti i Tyskland etter riksdagsbrannen like etter at NSDAP kom til makten.

Den tyske dekret

Gjennom å innføre dekretet som opphørte deler av Weimarrepublikkens konstitusjon, oppstod det også en form for en mer permanent unntakstilstand. Kommunistene som på sin side, som for øvrig også tilhørte autoritarianismen, ble nå forfulgt av nazistene. En kan på bakgrunn av dette si at Hitler og hans parti fikk kneblet den potensielle og reelle politiske motparten, samtidig som en kneblet den mest konkurrerende opposisjonen. I tillegg skulle også Sturmabteilung (SA) i kombinasjon med konsentrasjonsleirene være sentrale virkemidler for opposisjonens tilbakefall. I tillegg ble det også den 24. mars 1933 innført en ny lov som innebar at regjeringen, da ledet av Hitler, skulle ha muligheten til å vedta lover gjennom regjeringen og ikke gjennom parlamentet. I praksis ville dette si at Adolf Hitler fikk diktatorisk myndighet, kun et par måneder som Tysklands rikskansler (Holden, Katten og musen, 1975).

Versailles-Traktaten

Men hvordan kan en se at autoritære holdninger vokser frem i et fritt demokrati? En kan argumentere for at Hitler var rett mann til rett tid. Han ble gjerne sett på som den vanlige tysker, mannen i gata, en som hadde kjempet for Tyskland under første verdenskrig (Holden, Et parti vokser frem, 1975). Etter tapet av første verdenskrig, var det stor misnøye for politikere som signerte Versailles-traktaten. En kan ut fra dette si at tapet av første

verdenskrig i seg selv var en av de største faktorene til at nasjonalsosialistene vant frem i mellomkrigstiden. Slik den franske feltmarskalk Marsjall Foch selv beskrev Versailles-traktaten: «*Dette er ikke noen fred. Det er en våpenstillstand for tjue år*» (Holden, Fred, 1975). Dette sier noe om hvor brutal traktaten var, og Foch understreket dette ved å selv tilhøre den seirende siden av krigen.

De tre diktatorer og sammenlikning

I de tre foregående eksemplene som er nevnt ovenfor, da Adolf Hitler, Benito Mussolini og Josef Stalin, kan en se klare likhetstrekk. Politikken som ble ført handlet blant annet om at en i større grad skulle kontrollere enkeltindivider, samt å innskrenke deres mulighet for politiske ytringer. Særlig politiske fiender som kunne bli oppfattet som en trussel ble fjernet, og authoritarianismen blir mer fremtredende i hvordan en stat opererer rundt eneveldige herskere.

Historien viser altså til at authoritarianismen er gjennomgående innenfor det spekter av ideologier en gjerne ser på som autoritære som fascisme og kommunisme. Autoritære ledere som Adolf Hitler, Benito Mussolini og Josef Stalin er alle eksempler på lederskikkelser som i større grad styrer sitt respektive land på en autoritær måte. For å kunne forstå hvordan begrepet authoritarianisme ble til og hvordan det utfoldet seg til slik en kjenner det i dag, må en se på historien som ligger til grunn.

Autoritarianismen etter krigen

Med Hitler og Mussolinis fasciststater lagt til grunne, skulle en tro at authoritarianismen skulle forsvinne fra Europa slik vi kjenner det. I vesten heiste en liberalismens fane, og kampen for individuell frihet og personlig autonomi hadde seiret. Den kalde krigen skulle dog sette friheten på prøve, da Sovjetunionen og USA kvasset klør etter krigsoppgjøret. I vesten skulle kjente verdensledere som Margaret Thatcher, Ronald Reagan og Richard Nixon definere politikken som i større grad ble mer lik slik vi kjenner det i dag.

Autoritarianismen sett i et historisk perspektiv viser altså til eksempler og tilfeller hvor autoritære virkemidler er blitt benyttet. Dette er sentralt når en skal kunne forstå utgangspunktet i selve tankesettet. Adorno, et al. er først ute med å analysere psykologien til autoritære ledere, hvor authoritarianisme først blir brukt som begrep (Adorno, Frenkel-Brunswik, Levinson, & Sanford, 1950).

Teori

Forskning rundt autoritarianisme

Som tidligere nevnt er autoritarianisme et begrep som har eksistert siden begynnelsen av etterkrigstiden. Særlig autoritære ledere som Hitler og Mussolini ga en økt interesse for forståelsen av deres autoritære regimer under andre verdenskrig. Interesser for hvordan nasjoner ble kontrollert gjennom fascisme og nazisme gav særlig inntrykk gjennom deres autoritære regimer. Det første store skrevet rundt begrepet «*Autoritarianisme*», var «*The authoritarian personality*».

Boken som ble publisert i 1950 av Adorno, et al., tar i bruk moderne redskaper av psykoanalysen (Adorno, Frenkel-Brunswik, Levinson, & Sanford, 1950) Målet med forskningen var å se på de psykologiske røttene i fascisme. Det var derimot ikke før 1981 at Bob Altemeyer kom med boken «*Right Wing Authoritarianism*», hvor videre forskning av autoritarianisme tok av (Altemeyer, *Right Wing Authoritarianism*, 1981). Altemeyers forskning, derav Right-Wing authoritarianism (RWA)-skalaen, har inspirert det meste av fremtidig forskning etter 1981. Dette gir også et ekstra inntrykk for problemet med venstreorientert autoritarianisme, da videre forskning har for det meste fokusert på høyreorientert autoritarianisme. Altemeyer skrev i 1996 en ny forskningsartikkel «*The authoritarian specter*», hvor han fokuserer mer på venstresiden av autoritarianisme. Forskningen viste at venstreorientert autoritarianisme var lite-, om ikke eksisterende. Senere forskning har derimot kritisert denne forskningen, da motparten mener at venstreorientert autoritarianisme er så absolutt eksisterende i samfunnet.

Eldre publikasjoner av autoritarianisme

Opp gjennom tiden er det gjort flere forsøk på å definere autoritarianisme, hvorpå forskningen har fokusert mye på psykologien bak begrepet. Adorno, et al. er et eksempel på dette, hvor han forsket på de psykologiske røttene i fascisme. Resultatet viste at antisemittisme og fordommer mot utgrupper, kollektivt skapte etnosentrisme innad gruppen. Dette ble ansett som et basiselement i en «fascist-utsatt» personlighet (Stone, 1980). Etnosentrisme kan forstås som «... *et perspektiv eller en holdning der andres samfunn, kultur, verdier, normer eller praksis vurderes og måles ut fra de kulturelle forståelsesrammene som preger ens eget samfunn*» (Johannessen, 2018).

For videre forskning noterte de seg at en mangefasettert tilnærming, basert etter psykoanalytiske forståelser av personlighet, ville kunne gi en bedre forståelse på karakterstrukturene som medfører til større aksept til etnosentriske holdninger. Det er viktig å påpeke tidsperioden forskningen ble publisert, da det i senere tid ikke blir benyttet i like stor grad som andre studier. Dette er derimot forståelig da forskning med tid utvikler seg. Adorno, et al. får derimot kredibilitet for sin utgivelse, da særlig pga. at det kan anses som den første ordinære forskningen gjort på autoritarianisme.

Adornos Kritikk

Interessen for emnet øker seg drastisk etter utgivelsen av «*Right Wing Authoritarianism*» av Bob Altemeyer i 1981. Altemeyer får stadig ros for sitt arbeid. En kan ikke diskutere autoritarianisme uten å nevne Altemeyers arbeid for emnet. En av de større forskjellene mellom Altemeyer og Adorno, et al., er hvilke psykologiske emner en setter fokus på, samt hvordan arbeidet går frem. Enkelte kritikere, som f.eks. Stanley Feldman forklarer Adorno, et al. sitt arbeid på autoritarianisme, som mer en psykologisk studie av etnosentrisme (Feldman, 2003), med en psykologisk tilnærming til Sigmund Freud. Altemeyer har derimot en mer psykologisk tilnærming til «sosial læring», hvor autoritarianisme anses mer som sosiale holdninger. Dette betyr med andre ord den læren en opparbeider seg gjennom foreldre, skoler, venner, media, og generelle miljøer. Altemeyers verk ga et bedre overblikk ovenfor begrepet, og dets betydning i samfunnet.

Autoritarianisme – fordommer og intoleranse

Forholdet mellom autoritarianisme til fordommer og intoleranse, er et særlig viktig tema. Deres forhold blir stadig brukt i forskning, også i nyere tid. Adorno, et al. påpekte at autoritære individer fører sin undertrykte fiendtlighet mot enhver gruppe som vil kunne anses som svake eller mindreverdige (Adorno, Frenkel-Brunswik, Levinson, & Sanford, 1950). Dette kan begrunnes, da forskningen tok sted etter andre verdenskrig. Med Europas historie om fascisme, nazisme og holocaust, gir det mening å sette et større fokus på høyreorienterte ideologier. Altemeyer kan med sin forskning vise til at deres forhold er betydelig, men dog mindre enn hva det først var antatt å være (Altemeyer, *Enemies of freedom*, 1988). Altemeyer ser på fordommer og intoleranse mer som en funksjon i det autoritæres generelle fiendtlige natur. Samtidig kan en vise til at det autoritæres vilje til å straffe normbrytere varierer veldig.

Introduksjon av venstreautoritarianisme

Autoritarianisme er gjennom Adorno, et al., ansett til å ha en sterk tilknytning til konservativisme, noe som også gir mening i et historisk perspektiv. Altemeyer er derimot uenig i denne påstanden. Autoritarianisme vil kunne ha en sterk sammenheng på konservativisme, men tyder ikke på at det vil måtte være et behov for tilstedeværelse. Tolkningen av dette er sett i lys av venstresiden i politisk forstand. Konservativisme er ofte knyttet til høyresiden, mens sosialisme og kommunisme som regel blir knyttet til venstresiden på den politiske aksene. Det har med dette også blitt stilt spørsmål om autoritarianisme er eksisterende på venstresiden, hvorav enkelte også hevder at det ikke eksisterer i nyere tid (Costello, et al., 2022) (Stone, 1980). Altemeyer forsøkte i 1996 å vise til at autoritarianisme var/kan eksistere på venstresiden med boken «*The Authoritarian Specter*» (Altemeyer, *The authoritarian specter*, 1996). Resultatet viste på ingen måte at det var noe særlig autoritære holdninger på venstresiden. Dette har derimot fått mye kritikk, hvor kritikken går til hvordan studiene ble gjennomført. Altemeyers måling av høyreorientert autoritarianisme (HOA) ble gjort gjennom spørsmål til ulike respondenter. Spørsmålene gikk særlig ut mot konservativisme, hvor respondenter som viste høy konservativisme kunne bli ansett til å være autoritære. Målingen for forskningen fikk tilnavnet «RWA-scale», og ble dermed også benyttet for forskningen av venstreorientert autoritarianisme (VOA). Flere, bl.a. Feldman samt Costello T. H., et al., kritiserer dette, da VOA og HOA vil kunne fokusere på ulike verdier (Feldman, 2003) (Costello, et al., 2022).

Nyere forskning

Forhold mellom individuell frihet og sosial orden

I 2003 publiserte Stanley Feldman «*Enforcing social conformity: A theory of Authoritarianism*», hvor han tar for seg begrepet autoritarianisme på en litt annen måte (Feldman, 2003). I stedet for å forsøke å definere begrepet, viser Feldman til en annen måte en kan se på begrepet. Feldman fokuserer mer på det individuelle og dets forhold til samfunnet og konflikter mellom individuelle rettigheter, samt den sosiale enhetens trivsel. Feldman refererer til et sitat fra Nunn, Crocket og Willims fra 1978, som sier «*every society inevitably confronts the problem of how much individual freedom is possible and how much social control is needed*» (Feldman, 2003, p. 46). Feldman stiller så spørsmålet om hvorfor noen vil kunne være interessert i «sosial kontroll», da det vil medføre restriksjonen overfor

folkets friheter, samt sin egen. Dette besvares gjennom tre potensielle mekanismer som må vurderes av individet. En av de nevnte mekanismene er «tvang». Samtidig anses det som sannsynlig at det er svært få som ønsker tvang. Mekanismen blir derfor vurdert som en mer eller mindre siste utvei.

Gjensidig egeninteresse er også noe Feldman tar opp, hvor han tar i bruk «sosial orden». Sosial orden kan forstås som lover og regler, hvorpå staten legger til rette for straff og tvang ved lovbrudd fra sine borgere (Feldman, 2003). Sosial orden kan gi gjensidig egeninteresse i den form av at individer adlyder samfunnets ønskede holdninger, og vil dermed kunne forsikre individers sikkerhet. Verdsetting av et samfunns verdier stammer fra, og omhandler i stor grad, ens egne verdier angående sosialt samsvar og selvstyre (da primært i et psykologisk perspektiv). Dette kan også knyttes opp mot en siste mekanisme: «overholdelse av et felles sett med normer». Med dette argumenterer Feldman for hvordan mennesker fungerer og tenker i forhold med sosial orden. Enhver vil kunne ha et verdensbilde som reflekterer med ens egne holdninger til ulike verdier angående individers samsvar og selvstyre (Feldman, 2003).

Autoritarianismens dimensjoner

Med dette introduserer Feldman en dimensjon, en ny politisk akse med en høyre og venstre side. Høyresiden representerer en



Figur 1: Akse for authoritarianisme

politisk holdning som omfavner uendelig med personlige friheter, som bl.a. ytringsfrihet, borgerrettigheter, og forsamlingsfriheter. Høyresiden, med disse verdiene til grunn, vil ikke kunne gi medhold til fordommer og intoleranse. Årsaken er at verdiene også gir et individ rettigheter til å kunne gå imot samfunnets normer. Venstresiden representerer streng overensstemmelse med samfunnsnormer for atferd, hvor fordommer og intoleranse vil være til stede (Feldman, 2003). Årsaken ligger i tanken rundt samfunnssikkerhet, hvor samfunnets avvikere kan anses å frembringe fiendtlighet til samfunnet. Han tillegger høyresiden navnet «Personlig Autonomi» (PA), som forstås som individuell frihet. Venstresiden får tilnavnet «Sosial komfort», som forstås som en endring i ens tanker og holdninger for å passe inn. Dimensjonen vektlegger de valg individer tar rundt temaet når de konfronteres med «enten eller» valg. Som Feldman skriver «How highly will people value personal autonomy when it comes into conflict with their desire for social conformity?» (Feldman, 2003, p. 48).

Personlig autonomi og sosial komfort

Personlig autonomi assosieres med en tro på at evnen for fri interaktiv mellom individer sammen vil kunne skape en stabil sosial orden (Feldman, 2003). Individer vil med dette perspektivet ha en sterk uvilje mot regler, samt å måtte følge samfunnets påbud. Sosial komfort kan forklares gjennom et pessimistisk verdenssyn (da gjennom forklaring av begrepet), hvor et samfunn med individer som har fri vilje og kontroll over sitt eget liv ikke vil kunne skape en stabil sosial komfort (Feldman, 2003). Det er derfor nødvendig med lover og regler. Individer vil dermed være for statlige inngrep, hvor aksept for straff og tvang mot avvikere også kan assosieres med dette perspektivet. Sosial komfort-perspektivet krever derimot ikke aksept for enhver form for tvang og/eller straff, hvor Feldman særlig poengterer statlige inngrep på det økonomiske (Feldman, 2003). Et eksempel på dette kan være markedet, og dilemmaet om markedsøkonomi kontra planøkonomi. I tillegg vil personlig autonomi-perspektivet heller ikke måtte innebære at en er imot enhver form for statlig inngrep. Enkelte vil kunne kjempe for individuelle rettigheter, samtidig som det ikke er ønskelig å leve i et samfunn uten lov og orden (Feldman, 2003). Eksempelvis vil en kunne kjempe for å fjerne borgerrettigheter mot individer og grupper, da deres «mål» er å minske sosiale og politiske friheter. En kan også fjerne borgerrettigheter for å verne om fare mot individers liv og helse.

Feldman poengterer at den største forskjellen mellom sidene, da ved innføring av statlige inngrep som omhandler hvilke tanker og holdninger som ligger bak selve inngrepene. Sosial komfort-perspektivet ønsker å begrense individers friheter, da de er mot grupper og individer hvor deres holdninger går mot samfunnets normer (Feldman, 2003). Personlig autonomi-perspektivet ønsker å begrense individers friheter, da med bakgrunn i faren for begrensninger av frihet, samt liv og helse. Dette kan dermed også tas i bruk for en videre forklaring av hva autoritarianisme innebærer.

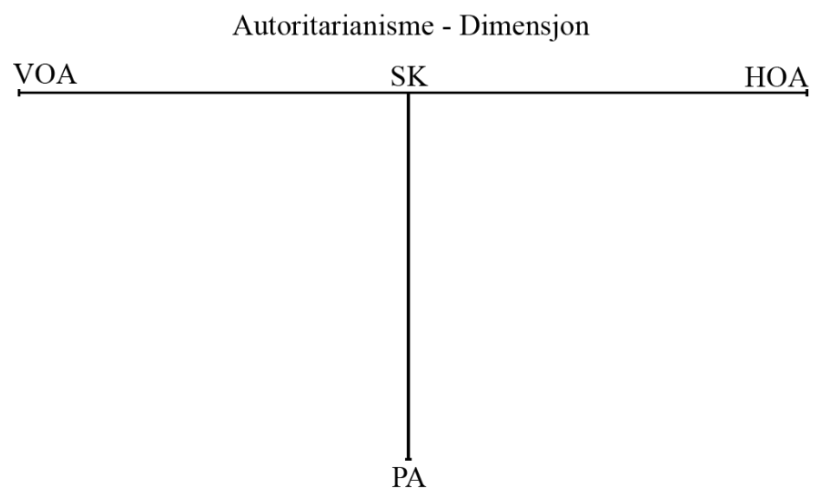
Altemeyer – Autoritarianisme i et høyre-venstrespekter

Som tidligere nevnt har også Altemeyer gjort et forsøk på å måle VOA, men fikk kritikk for å ta i bruk RWA-skalaen ved sin forskning. Costella, et al., har også kritisert forskningen, og forklarer sin kritikk med bakgrunn i at VOA vil kunne representere ulike verdier (Costello, et al., 2022). Costella, et al., gjør dermed i 2022 sin egen forskning av VOA, hvor fokuset ligger i å definere VOA som noe eget og som dermed ikke skal måtte vise likhetstrekk med HOA.

De viser til Altemeyers forskning, hvor HOA kan kategoriseres med «lydighet og respekt for etablerte myndigheter», «tilslutning til sosiale og konservative normer», og at det er en «sterk godkjenning av straff og tvangsmessig sosial kontroll mot avvikere» (Costello, et al., 2022). VOA kan ha likhetstrekk med HOA, men bør ikke behandles som det samme. De fokuserer derimot særlig på Altemeyers definisjon av VOA, som «Individer som er imot allerede etablert hierarkier av moralsk og praktisk autoritet». Det er viktig å poengtere at det er forskningen det rettes kritikk mot, ikke selve teorien. Altemeyer forklarer så videre at VOA «underkaster seg politiske bevegelsesledere som må adlydes», «har fiender som må ødelegges», og «har regler og «partidisipliner» som må følges» (Costello, et al., 2022, p. 4). Den største forskjellen mellom VOA og HOA, ifølge nevnte teorier, er om de støtter eller ønsker å styrte det allerede etablerte hierarkiet i samfunnet.

Costello og venstreautoritarianismen

Costello, et al., gjorde i 2022 en egen forskning med navnet «*Clarifying the Structure and Nature of Left-wing Authoritarianism*» (Costello, et al., 2022). Hovedmålet med denne forskningen var å ta et dypere blikk inn på venstresiden av autoritarianismen. For sin forståelse av autoritarianisme, og dets høyre- og venstreside, tar de i bruk Altemeyers tidligere teorier.



Figur II: Dimensjon for autoritarianisme

Deres forståelse av forskjellene mellom de to ytterpunktene forstås som en fullstendig statlig ordning, men hvor forskjellen omhandler om en skal styrte eller forsvare det allerede etablerte hierarkiet. Dette er derimot ikke en fullstendig forklaring for deres forståelse, da selv om Altemeyer også har forsket på venstreautoritarianisme. Som tidligere nevnt ble denne forskningen sterkt kritisert, hvor Costello, et al., også medvirker til denne kritikken. De forklarer dermed at mål på autoritarianisme ikke er noe å ta hensyn til, da en allerede (i denne teorien) er autoritær. Høyre-venstreaksen omhandler derfor ens forhold til det allerede etablerte styret, og vil være viktig å ta i bruk for videre forklaring av autoritarianisme som begrep (Costello, et al., 2022).

Costello, et al., gir uventede resultater, da det settes opp ulike syn på autoritarianisme som et begrep. Det har tidligere blitt antatt at det eksisterer to ulike sider av begrepet, da høyre- og venstresiden. Forskningen viser derimot til en annen form av autoritarianisme, nemlig «Sosial Dominans Orientering» (SDO) (Costello, et al., 2022, p. 38). I tillegg utvider de VOA slik at det oppfattes som en egen dimensjon, noe som da inneholder «Anti hierarkisk aggresjon», «Ovenfra og ned sensur», og «Anti-konvensjonalisme».

Sosial Dominans Orientering

SDO, altså «Social Dominance Orientation»,

kan forstås som en orientering av

autoritarianisme som støtter ulikheter, samt

godkjenner at maktgrupper dominerer svakere

grupper (Costello, et al., 2022). HOA vil derimot kunne forstås som en støttegiver for

tilslutning til sosiale og konservative normer. De har en sterk godkjenning av straff og

tvangsmessig sosial kontroll ovenfor medlemmer av samfunnet som ikke følger de normer

som er gitt av samfunnet. Forskjellen kan forstås gjennom hvilke former for autoritariansime

som skapes gjennom de ulike begrepene. SDO reflekterer dermed kraftig til «dominans»-

dimensjonen av autoritarianisme, mens HOA, derimot, reflekterer til «underkastelse»-

dimensjonen. HOA vil at samfunnets medlemmer skal gå etter de normer som er satt av

samfunnet, mens SDO støtter et samfunn hvor de svake deltakerne må bøye seg for de

sterke/dominerende deltakerne (Costello, et al., 2022).

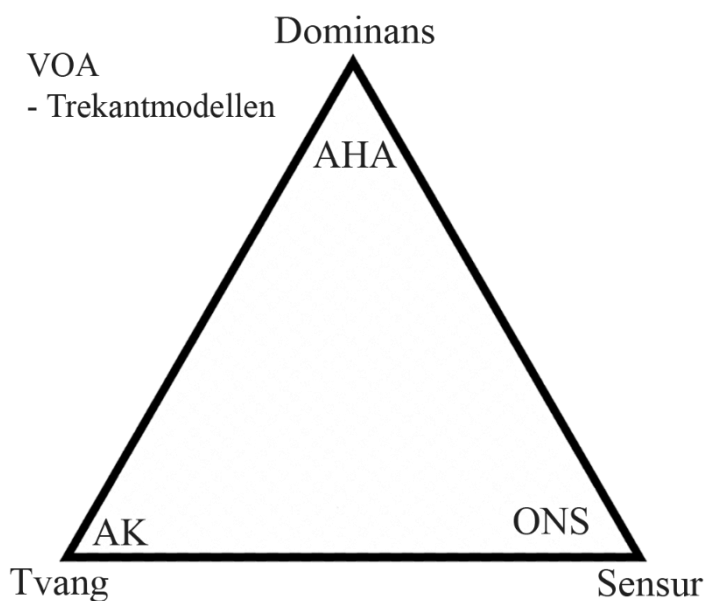


Figur III: Forholdet mellom SDO og HOA

Antihierarkisk aggresjon

Som forskningen viser til, vil VOA kunne forklares på tre ulike måter. «Antihierarkisk aggresjon» (forkortet til «AHA») er en konseptualisering av VOA som kan forklares som en form for motivasjon til å fjerne etablerte hierarkier ved bruk av makt og tvang. Straff skal deretter rettes mot de som sitter ved makten. Costello, et al., viser dermed til likheter mellom denne formen for VOA med SDO, deriblant personlighetsdomenet. Eksempelvis kan dette vise til lav behagelighet, lav

ærlighet-ydmykhet, lav samvittighetsfullhet, samt psykopatisk desinhibering og ondskap. I tillegg reflekterer begge konstruksjonene rundt authoritarianismens makt- og dominanse-relaterte trekk. Forskjellen mellom AHA og SDO er om en skal styrte eller verne om det etablerte hierarkiet. Dette gjenspeiler også forskjellen mellom VOA og HOA, som i likhet handler om det samme (Costello, et al., 2022, p. 38).



Figur IV: Trekantmodell for VOA

Ovenfra- og ned sensur

«Ovenfra- og ned sensur» (forkortet til «ONS»), omhandler motivasjonen for utøvelse av gruppeautoritet, eksempelvis statlige begrensninger på taletid mot enkelte samfunnsgrupper, hvorpå det anses som et middel for å regulere karakteristisk høyreorientert tro og atferd. Refleksjonen kan knyttes til HOA og da særlig på HOAs «definisjonskjerne», som eksempelvis kognitiv rigiditet, politisk intoleranse og et utrygt verdenssyn (Costello, et al., 2022, p. 38). Likhetene mellom ONS og HOA ligger derimot sterkest på synet av autoritær underkastelse.

Anti-konvensjonalisme

«Anti-konvensjonalisme» reflekterer en moralsk absolutisme om progressive verdier, hvorpå konservatisme er noe som anses som noe iboende umoralsk (Costello, et al., 2022, p. 38). Anti-konvensjonalisme besitter et intolerant ønske om tvang, som påtvinger

venstreorientertes tro og verdier på andre. Costello, et al., nevner derfor også den nødvendighet for ideologisk homogenitet innad i ens miljø, hvorpå miljøet vil omfatte de individer som besitter en anti-konvensjonell tankegang. I tillegg gir ikke analysen noen tydelig svar på om anti-konvensjonalisme er autoritært, dominerende eller underkastende, men det er noe som kan underordnes av LWA-konstruksjonen. Videre gir ikke forskningen noen klar tale på hva anti-konvensjonalisme likner mest med, eller hvor de største forskjellene ligger. Bl.a. gir ikke analysen tegn på om likheter best stemmer med HOA eller SDO. Derimot gir forskningen klare statistiske mål på at anti-konvensjonalisme undertrykker ytringsfrihet, sosial årvåkenhet, samt dødelig partiskhet (Costello, et al., 2022, p. 38).

Nevrotisisme og venstreautoritarianisme

Det er også viktig å notere at Costello, et al., poengterer at deres analyser ikke gir perfekte målinger. Derfor skal likheter og ulikheter mellom VOA, HOA og SDO ikke tas akkurat slik det tidligere er blitt skrevet. Men det skal derimot sies at Costello, et al., sin forskning har gitt resultater på enkelte områder. De noterer seg tidligere antagelser om autoritarianisme, da særlig at det i lengre tid har vært forstått å sentralt involvere disposisjonelle behov for sikkerhet, kontroll og reduksjon av trusler (Costello, et al., 2022, p. 39). Dette gir mening, da særlig på bakgrunn av Feldmans tanker rundt hva autoritarianisme inneholder (sosial komfort). Denne antakelsen kan knyttes opp mot begrepet «nevrotisisme», som kan forstås som et personlighetstrekk som preges av den oppfatningen av at verden er et farlig sted. Dette gjenspeiles videre med en tendens til å kunne oppleve intense negative følelser, samt en følelse av ukontrollbarhet som svar mot stress. Costello, et al., skriver at HOA og SDO ikke kan assosieres med nevrotisisme, men at VOA spådde dette konstant (Costello, et al., 2022, p. 39). Dette kan gi antydninger om at VOA kan være mer følsomme for visse fasetter av trusler og usikkerhet. En kan på bakgrunn av dette argumentere for at individer som har venstreautoritære holdninger også påvirkes av nevrotisisme.

Revolusjonær kontra konservativ

Årsaken til at en sammenligner VOA med revolusjon og HOA med konservatisme er på bakgrunn av at en ser på forskjellen på de forskjellige retningene innenfor autoritarianismen. Forskjellen er i korte trekk om en ønsker å endre, eller om en ønsker å bevare det allerede etablerte system. Med andre ord, kan en si at det som er mest sammenlignbart med HOA er konservatisme og det som er mest sammenlignbart med VOA er revolusjon.

VOA og HOA kan derfor på sett og vis ikke sammenlignes med den tradisjonelle måten en ser på individer og deres politiske tankegang. Eksempelvis kan en vise til ideologi, og det politiske grunnsynet. Om en setter opp et scenario, hvor en har en kommunistisk diktator, kan en argumentere for at en i prinsippet forholder seg kommunistisk selv etter maktovertakelsen. På samme tid har en etter maktovertakelsen etablert en ny orden, hvor dette over tid vil oppfattes som det etablerte. En kan derfor si at gjennom å komme til makten, vil en ha en gradvis overgang fra VOA til HOA, hvor en paradoksalt sett i begynnelsen arbeidet mot det etablerte, før en så arbeider for å opprettholde det.

Overgangen

Slik det nevnes i delkapittelet «Revolusjonær kontra konservativ» under teoridelen i teksten, vil en autoritær leder starte som VOA, før en så går over til HOA. Men hvordan kan en forstå denne overgangen sett i et historisk perspektiv? En kan si at Adolf Hitler startet sin overgang fra VOA til HOA, den første dagen han ble satt inn som rikskansler. Gjennom å innføre doktriner og reformer vil en altså gå over til en mer høyreautoritær retning, da sett over tid. For å kunne indoktrinere innbyggerne inn i det en ser på som mål, må man som autoritær gjennom en prosess som fører autoritarianismens natur inn i en mer høyreorientert retning. Det er derfor viktig å påpeke at om en selv tilhører venstresiden i politisk forstand, henger ikke dette nødvendigvis sammen med om en identifiserer seg med VOA. Det er først når en oppnår målet om en samfunnsendring gjennom autoritære ordninger en gradvis beveger seg over i en høyreautoritær retning. De samme trekkene ser en også i for eksempel Sovjetunionen, hvor Josef Stalin startet og gjerne ble oppfattet som revolusjonær i opptakten av den russiske revolusjon. I hans ungdomsår og senere liv, da hovedsakelig rettet mot hans tid som revolusjonær mot tsarriket og den etablerte stat, var han definitivt revolusjonær i den form av at han støttet opp mot revolusjonen. I kjølvannet av dette, da særlig etter at Stalin selv kom til makten, kommer en klar høyreautoritær holdning frem. Stalin begynner med rettsprosessene, da i håp om å forsvare seg og sin allerede gjennomførte politikk. En kan på bakgrunn av dette, da sett i lys av kompleksiteten av autoritarianisme som helhet, argumentere for at Stalin startet som venstreautoritær og endte opp som høyreautoritær.

Metode

En av de mest fremtredende innen sosiologi og samfunnsvitenskap, Vilhelm Aubert, formulerte begrepet «Metode» slik:

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Dalland, 2007).

Tekstens valgte metode kommer frem i form av en litteraturstudie, hvor en tar særlig sikte til tidligere forskning for å sammenligne dem med spørreundersøkelser. Oppgaven benytter seg også av biografier rundt autoritære skikkelser, hvor det særlig trekkes frem autoritære diktatorer. Dette er gjort på bakgrunn av at en skal kunne se på autoritære trekk gjennom et historisk blikk av autoritære ledere. Videre setter oppgaven også særlig søkelys på bøker og forskning som utforsker begrepet autoritarianisme, da med særlig vekt på Altemeyer, Feldman, og Costello, et al. Til sammenligning for den norske befolkning, er det tatt i bruk norske spørreundersøkelser, da fremgangsmåten er særlig lik. Slik som med spørreundersøkelser, er det også stilt spørsmål til individer som omhandler autoritarianisme.

Å ta i bruk spørreundersøkelser er nødvendig for å kunne sammenligne spørsmål, men å gjøre kvantitativ forskning selv kunne ha vært et bedre alternativ, da dette potensielt kunne ha blitt mer pålitelig.

Ved bruk av kvantitativ forskning, kunne en ha stilt bedre spørsmål, som direkte knytter spørsmålene opp mot autoritarianisme. En kunne videre ha stilt spørsmål som retter seg særlig inn mot høyreautoritarianisme eller venstreautoritarianisme, om dette skulle ha vært av interesse. Denne teksten er derimot en teoretisk oppgave, og vil derfor fokusere på nasjonale spørreundersøkelser. Årsaken til at en tar i bruk begrepet «nasjonal» for å beskrive spørreundersøkelsen, er undersøkelsens høye antall av deltakere, noe som igjen vil gi sikrere tall og statistikk.

Ved å sammenligne spørsmål stilt i forskning (da forskning primært fokusert rundt autoritarianisme) med spørsmål stilt i spørreundersøkelser, vil det kunne gi tall på befolkningens holdninger ovenfor det stilte spørsmål. Med andre ord, vil dette si folkets generelle holdning til autoritære spørsmål. Videre vil definisjoner av VOA bli tatt i bruk for å

bedre forstå om enkelte grupper i befolkningen, da basert på holdninger, kan sammenlignes med venstreautoritarianisme.

Kritiske spørsmål kan dermed også stilles for selve fremgangsmåten. Spørsmål kan eksempelvis omhandle hvorvidt statistikk fra spørreundersøkelsen kan knyttes oppom teorier om autoritarianisme. Derav kan videre spørsmål omhandle hvorvidt spørsmål fra spørreundersøkelsen kan sammenlignes med autoritære holdninger basert på tidligere forskning. En kan også stille spørsmål om problemstillingen henger sammen med selve teordelen av teksten, hvorpå sammenligningen kan anses som trangsynt. Dette behøver derimot ikke å være tilfellet, da spørsmålene ofte kan anses som identiske i sin natur. Derav vil det være mulig å sammenligne statistikk med teori for å danne en helhetlig konklusjon mot avslutningen av teksten.

Analyse

Tidligere forskning kan vise til definisjoner og forklaringer for ulike former av autoritarianisme, samt hvordan forskning har utarbeidet seg. Som nevnt, er HOA som oftest knyttet til konservatisme, mens VOA kan knyttes opp mot revolusjon. Det er derimot ikke nødvendig å tilhøre disse ytterpunktene, da selve definisjoner forklarer HOA med «bevaring» og VOA med «styring». Et direkte ønske om revolusjon er dermed ikke nødvendig for venstreautoritære individer, samt konservatisme ikke trenger å være tilstede hos høyreautoritære regimer. VOA og HOA kan videre knyttes opp til holdninger rundt spesifikke temaer. Dette er særlig relevant, da tidligere forskning er basert på spørreundersøkelser. Eksempelvis er en av påstandene fra Altemeyer, da angående HOA, eksempelvis «*The real keys to the «good life» are obedience, discipline, and sticking to the straight and narrow»* (Feldman, 2003, p. 71). Ser vi fra Costello, et al., er en av påstandene, da angående VOA, eksempelvis «*Political violence can be constructive when it serves the cause of social justice»* (Costello, et al., 2022, p. 16). Dette er påstander som er tatt i bruk for å gi en bedre forståelse av hvordan autoritarianisme fungerer, samt om autoritære individer tenker det samme. En vet ut fra forskningsartikkelen av Costello, et al., at ikke alle venstreorienterte autoritære individer tenker likt, noe som medfører en inndeling i tre grupper (AHA, AK, ONS).

Presentasjon av Teoretisk forskning

Hvordan stiller så VOA seg i norsk politisk sammenheng? Ved å fokusere på hvordan tidligere forskning har foretatt seg, er det spørreundersøkelser som er blitt tatt i bruk. Altså, har de stilt ulike individer spørsmål, for og så måle resultatene. De kan så lage konklusjoner, og en drøfter så videre hvordan resultatene kan forstås. Costello, et als. forskning ga ulike resultater. Dette kan dog forstås om en grupperer resultatene, da spesifikt grupperinger for ulike variasjoner av VOA. Som sagt er dette særlig relevant for denne teksten, da det gir en forståelse av hvilke holdninger som kan forstås som autoritære. Eksempelvis vil holdninger som sier at «Universiteter bør ha rett til å forby hatytringer fra campus», eller «Det å fjerne ulikheter i samfunnet bør prioriteres fremfor beskyttelsen av den såkalte ytrings- «friheten»», kunne oppfattes som venstreautoritære holdninger (Costello, et al., 2022, p. 16). Disse eksemplene er derimot særlig knyttet opp til ONS, da det omhandler å sensurere de holdninger en oppfatter som skadelige for samfunnet. Videre vil en kunne se etter slike

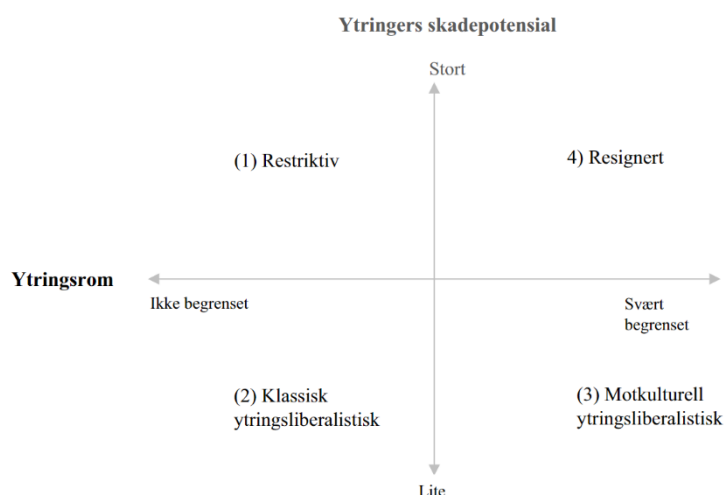
spørsmål stilt i spørreundersøkelser, før en så ser på hvordan individer forholder seg til slike holdninger som kan oppfattes som autoritære.

«Ovenfra- og ned sensur» i et norsk perspektiv

«Ovenfra- og ned sensur» omhandler sterk begrensning av ytringsfrihet for enkelte individer i samfunnet. Dette kan vises tilbake til «trekantmodellen» for VOA, hvor ONS er den representerte formen av VOA for sensur. Det vil med dette være av interesse å se på forskning gjort på nordmenns holdninger til ytringsfrihet, da på flere arenaer. Men det vil også, på bakgrunn av spørsmålet angående universiteter fra Costello, et al., være interessant å se på holdninger ved universiteter i Norge. I 2022 ble det publisert resultater fra spørreundersøkelsen «Ytringsfrihet i en ny offentlighet», som er en endelig avslutning av flere års arbeid med forskning om nordmenns holdning til ytringsfrihet (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud, Ytringsfrihet i en ny offentlighet, 2022). Her defineres begrepet «ytringsfrihet» som «*friheten til å gi uttrykk for det du mener.*» (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud, Ytringsfrihet i Norge: debattens grenser og rommet for kunnskap, 2022, p. 15). Boken går videre med å forklare ytringsfrihet, da ved å representere ulike dimensjoner for det nevnte begrepet.

Ytringsfrihetens dimensjoner

Første akse/dimensjon representerer «ytringers skadepotensial» (Wollebæk, Thorbjørnsrud, & Steen-Johnsen, 2022, pp. 35-36). Denne tyder til et individs holdning til hvor stort skadepotensial ytringer er medvirkere til. Altså, vil større skadepotensial tyde at ytringer har større potensial til å kunne skade individer/grupper. Den andre aksens/dimensjonen representerer «ytringsrom», og omhandler hvor begrenset områder for ytringer er (eksempelvis media dekning, rommet for offentlig debatt, samt egne muligheter) (Wollebæk, Thorbjørnsrud, & Steen-Johnsen, 2022, pp. 36-37). Altså vil begrenset ytringsrom omhandle at dagens fungerende samfunn begrenser ytringsfriheten for individer/grupper. Mangset, et al. tar så i



Figur V: Dimensjon for ytringer. Hentet fra Ytringsfrihet i en ny offentlighet, s. 39

bruk disse dimensjonene til å danne fire ulike grupperinger for «ens holdninger til ytringsfrihet», og er vist i figur V.

Hvordan ble dimensjonen til?

Mangset, et al., laget denne dimensjonen ved å stille seks spørsmål om de nevnte temaene for ytringsfrihet. Noen av disse spørsmålene er særlig interessant å ta opp, da særlig av den årsaken til spørsmålet likhet med VOA-skalaen til Costello, et al. Et av spørsmålene lyder: «*Universiteter og høyskoler bør beskytte studenter mot krenkende ytringer og ideer*», hvorpå 37% svarte at de var enige med dette (32% var uenige) (Wollebæk, Thorbjørnsrud, & Steen-Johnsen, 2022, p. 40). Et annet spørsmål lyder: «*det å støtte noens rett til å ytre seg rasistisk er like ille som å være rasist selv*», hvor 43% svarer «enig» mot 39% «uenig» (Wollebæk, Thorbjørnsrud, & Steen-Johnsen, 2022, p. 40). Det stilles også spørsmål rundt ytringsrom, eksempelvis: «*det politiske klimaet i Norge gjør det vanskelig for meg å si hva jeg mener*». 52% sier seg uenig, mens 23% sier seg enige i påstanden (Wollebæk, Thorbjørnsrud, & Steen-Johnsen, 2022, p. 40).

Holdninger til ytringsfrihet i befolkningen

Det er i dette tilfellet gruppen «*Restriktiv*» som er av særlig interesse, da denne gruppen er særlig kritisk til ytringsfrihetens grenser. De er gruppen som «*i størst grad vil straffe utsagnet om «avskyelige rotter»*», samt er imot foredrag rundt kontroversielle budskap (Wollebæk, Thorbjørnsrud, & Steen-Johnsen, 2022, p. 52). Av de som er positive til en offensiv klima- og miljøpolitikk sier 40% at kommentaren «avskyelige rotte» at en skal straffes med tap av jobb, 27% med bot, og 12% med fengsel. Av de som støtter politikk for likestilling svarer 41% at straffen skal være tap av jobb, 28% med bot, og 11% med fengsel. De er også gruppen til å mene at religiøse menneskers følelser er viktigere enn ytringsfrihet, i tillegg til at ansatte på universiteter og høyskoler ikke bør kunne ytre seg fritt. Denne gruppen ligger på 27% av de som har deltatt i spørreundersøkelsen, og det tyder derfor på at 27% av befolkningen har en restriktiv holdning til ytringsfrihet. På den andre side har man de motkulturelle ytringsliberalistene. 15% har denne holdningen, og vil kunne anses som en motpol av de restriktive. Denne gruppen står sterkt for ytringsfrihet, og forklares med følelsen om at «*det er deres ytringsfrihet som er under press*» (Wollebæk, Thorbjørnsrud, & Steen-Johnsen, 2022, p. 53). En historisk forklaring av denne «påstanden», kan være teoretisk forklaring av Mangset, et al. Det handler om det historiske, hvor det norske samfunnet har endret seg mye i

senere tider. Eksempelvis siktes det til USA, hvor de noterer seg at «*den liberale venstresiden i USA er blitt mer restriktiv i ytringsspørsmål*» (Wollebæk, Thorbjørnsrud, & Steen-Johnsen, 2022, p. 52). Den generelle holdningsendringen om en begrenset ytringsfrihet kan forklares med de endringer som er tilført selve debatten. De skriver at ytringsfrihetens debatt har endret seg den siste tiden, fra «... *å handle om mulighet til kritikk av makt, tradisjonelle strukturer og religion har ytringsfrihetsdebatten i senere år dreiet i retning av hvorvidt vi bør akseptere utsagn som minoriteter og utsatte grupper kan oppfatte som krenkende*» (Wollebæk, Thorbjørnsrud, & Steen-Johnsen, 2022, p. 52).

Spørreundersøkelsen omhandler også spørsmål angående aksept for ytringer som kunne oppleves som nedsettende, samt krenkende. Nedsettende ytringer anses som ytringer som objektivt sett er negative, mens krenkende ytringer anses som ytringer som kan tolkes av mottaker som nedsettende (Steen-johnsen, Fladmoe, & Frøvoll, 2022, p. 61). Altså er forskjellen på det objektive kontra subjektive. Undersøkelsen viser at nedsettende ytringer aksepteres i langt mindre grad når ytringene rettes mot LHBT-personer, muslimer og innvandrere, og aksepteres i størst grad når ytringene rettes mot politikere (Steen-johnsen, Fladmoe, & Frøvoll, 2022, p. 62). Statistikken viser, med andre ord, at nedsettende (samt krenkende) ytringer ikke aksepteres når ytringene er rettet mot minoritetsgrupper i samfunnet. Er de rettet mot det en kan anse som majoriteten, vil aksepten være større. Undersøkelsen har også stilt disse spørsmålene fra flere ulike perioder, da 2013, 2015 og 2020. Statistikken kan vise til at grad for aksept ovenfor ytringer som kan oppleves som krenkende er blitt mindre fra 2015 til 2020, mens nedsettende ytringer har en mer stabil aksept fra samme periode (minimal endring i forhold) (Steen-johnsen, Fladmoe, & Frøvoll, 2022, p. 63). En redusert aksept for krenkende ytringer rettes spesielt mot minoritetsgrupper, hvor ytringer mot LHBT-personer går fra 18% (2015) til 30% (2020). Prosenten øker for «ytringer bør ikke aksepteres på noen arenaer». Når det gjelder nedsettende ytringer mot innvandrere, reduseres også aksepten, da fra 55% (2015) til 61% (2020).

Undersøkelsen viser dermed at enkelte ytringer/holdninger blir mindre akseptert i samfunnet, med tid. De som ikke aksepterte ytringer som kunne beskrives som nedsettende eller krenkende, ble så «... *fulgt opp med spørsmål om hvilke konsekvenser – om noen – ytringene burde få for avsenderen dersom de ble publisert i sosiale medier, og for redaktør dersom de ble publisert i et redigert medium.*» (Steen-johnsen, Fladmoe, & Frøvoll, 2022, p. 64). Svært få ønsker at reaksjonen skal medføre fengselsstraff, avhengig av hvem ytringene rettes mot.

For krenkende ytringer mot kristne sier folket 0%, mens for nedsettende ytringer mot LHBT-personer sier folket 7% (Steen-johnsen, Fladmoe, & Frøvoll, 2022, p. 64). Bøter som reaksjonsmidler har derimot en økende trend blant denne delen av befolkningen, hvor prosenten ligger mellom 6% og 18% (avhengig av hvilken form for ytring, samt hvem ytringen rettes mot). Fra 2015 til 2020 er økningen ikke særlig stor, hvor de fleste fortsatt ikke ønsker noen form for reaksjoner/sanksjoner i det hele tatt. Men enkelte mener derimot at det burde være noen form for straff på enkelte områder. Dette gjelder særlig på ytringer rettet mot LHBT-personer og muslimer, hvor det er en økning i ønske om at bøter skal kunne benyttes som straff.

De individer med holdninger rettet mot «ikke aksept» for ytringer, enten nedsettende eller krenkende, knyttes mest opp mot kvinner, unge voksne og velgere på venstresiden. Den sistnevnte er særlig interessant, da venstresiden i norsk politisk forstand, ofte tilhører en mer restriktiv holdning til ytringsfrihet (Wollebæk, Thorbjørnsrud, & Steen-Johnsen, 2022, p. 51). Som tidligere nevnt, er den restriktive delen av befolkningen også mer villige til å straffe utsagnet «avskyelige rotter». Videre tall og statistikk kan også finnes på side 220-221 (Mangset, Midtbøen, & Thorbjørnsrud, Appendiks: Data og metode, 2022, pp. 220-221).

Hvordan er dette så knyttet til VOA? Statistikken viser ikke til konkret oppfordring til vold, aggresjon eller direkte tvang. Det omhandler i stor grad befolkningens holdninger til begrensning av ytringsfrihet, da også på om reaksjoner skal være av juridisk eller sosial straff. De som stilles sterkest til begrensning av ytringsfrihet er av restriktiv holdning, noe som igjen kan knyttes til individer med venstreorienterte politiske holdninger. Av det som bør begrenses (ytringer) er nedsettende og/eller krenkende ytringer mot minoriteter spesifikt. Holdninger som kan oppfattes som krenkende eller nedsettende kan ofte kobles mot høyresiden i norsk politikk. Kritisk syn/holdning mot likestilling, LHBT- personer, muslimer og innvandrere, er holdninger som enkelte individer vil kunne ha på høyresiden. Dette kan være grunnet et mer konservativt syn på verden, da særlig gjennom bevaring av det tradisjonelle. LHBT politikk som utfordrer av tradisjonelle kjønnsroller, innvandrere med ny kultur, Islam som en motstander av kristne verdier, er eksempler på hvorfor kritiske holdninger rundt disse emnene kan knyttes opp mot konservatisme.

Hvilken form for VOA som statistikken og analysen sikter seg inn på, er vrient å utføre. Da særlig grunnet for lite forskning som knytter individer opp mot tvang og makt mot etablerte

hierarkier eller folkegrupper. Det medbringer dermed enkelte problemer når en ser nærmere på AHA, og om denne formen for VOA er representativt i norske holdninger. Denne tilnærmingen er ikke enkelt å sette seg inn i, da særlig grunnet behovet for tidligere forskning som baserer seg i Norge. En må dessverre konkludere med at det ikke er god nok forskning på dette feltet p.d.d. Det er heller ikke ønskelig å forsøke å ta i bruk det som er til stede, da en vil måtte konkludere spekulativt uten konkret empirisk forskning til å kunne forsvare selve konklusjonen. Det samme kan sies om AK, da grunnet dets fokus på et intolerant ønske om tvang. Det sies lite om begrepet tvang, men kan forstås som i «fysisk» format. Om en kan tolke tvang også som noe annet vil være en mer filosofisk tilnærming på emnet. Det kan i alt oppfattes som noe mer trangsynt å sammenligne AK med politiske holdninger i den tid denne teksten blir skrevet. Kanskje fremtidig forskning vil kunne avklare om slike former av VOA er representativt i befolkningen, da ved å fokusere mer på tvang og makt. I likhet med AHA er det dessverre ikke nok forskning på dette området p.d.d.

I henhold til begrenset ytringsfrihet rettet mot høyreorientert tro, da særlig konservative synspunkter, vil sammenlikningen mellom visse holdninger i befolkningen og ONS være en teoretisk mulighet. Med likheter ser en dets motstand mot holdninger som primært tilhører konservative individer, som igjen vil kunne knyttes til den høyreorientert politiske siden i det norske samfunnet. Det er også avgitt forklaringer på hvorfor disse holdningene kan knyttes til venstresiden i det autoritære spekteret. Det omhandler endringer til det som allerede kan sies å være etablert. Dette vises særlig på utfordringer på enkelte områder i det norske samfunnet. Holdninger og ytringer blir ikke akseptert, hvorpå flesteparten sier seg enig i at sosial straff egner seg best. Derimot sier også enkelte at de kan støtte oppunder forslag som vil kunne medføre juridisk straff mot avsender som følger av slike ytringer. En slik politisk holdning vil kunne sammenlignes med ONS sin gruppeautoritet. Eksempelet som ble gitt av gruppeautoritet (i henhold til definisjonen av ONS) var statlige begrensninger på taletid, da rettet inn mot enkelte samfunnsgrupper. Fra undersøkelsen av Mangset, et al., har endringer, med tid, medført en økning fra 2015 til 2020 i ønske om juridisk straff som mål mot enkelte ytringer. Økningen er ikke særlig stor, det skal sies, men er en økning som fortsatt bør gis oppmerksomhet.

Ovenfra- og ned sensur i et akademisk perspektiv

Utviklingen har derimot ikke vært en påbegynnende effekt fra 2013/2015, men har derimot vært en gradvis økning i over flere år. Mangset, et al., har derimot ikke tall fra før 2013, samt det har blitt funnet annet forskning rundt dette emnet fra tidligere år (da spørreundersøkelse som format). VOA, da særlig ONS, er derimot synlig i samfunnet. Det er blitt gjort endringer som en kan argumentere er negative kontra positive. Dette gjelder særlig for ytringsfrihet i akademisk forstand, hvor Mangset, et al., tar et nærmere blikk på forskerne i forskningsinstitutter (m.m.).

Mangset, et al., har stilt spørsmål for hvordan den pågående debatten rundt ytringsfrihet har påvirket arbeidet hos flere forskere fra ulike institutter. Spørsmål om politiske holdninger har en påvirkning på forskernes arbeid, er da av særlig interesse gjennom spørreundersøkelsen. Mangset, et al., stiller dermed spørsmålet om politisk homogenitet kan anses som problematisk i den forskningsgruppen en selv tilhører (eksempelvis samfunnsvitenskap og humanistisk forskning), hvorpå mindretallet oppgir at problemet er reelt (Enstad & Thorbjørnsrud, 2022). Selv med mindretall representerer de en god del, da særlig på samfunnsvitenskap (35%) og Humanistisk forskning (25%). I spørsmålet om hvilke parti de stemmer for svarer de fleste at de stemmer på partiene Rødt, Sosialistisk Venstreparti, og Miljøpartiet de Grønne, noe som medfører et absolutt flertall med en venstreorientert holdning i politisk sammenheng (Enstad & Thorbjørnsrud, 2022, p. 161). De som stemte på Fremskrittspartiet, var under én prosent. Det er med dette viktig å poengtere at de forskerne som er med i spørreundersøkelsen også er etablert i fagforeninger, noe som vil påvirke hvilke politiske holdninger som er representert i forskergruppen. Mangset, et al., påpeker i rapporten at selv om en hadde spurt individer som ikke hadde tilhørt fagforeninger, hadde det fortsatt vært en overrepresentasjon av venstreorienterte holdninger (Enstad & Thorbjørnsrud, 2022, p. 161). Flere av forskerne var bl.a. medlem av fagforeninger som ikke har direkte tilknytning til ideologier, som f.eks. Forskerforbundet.

Det er derimot fortsatt en overrepresentasjon av politiske holdninger knyttet til venstresiden i norsk politikk, hvor den politiske homogeniteten dermed kan knyttes opp til denne orienteringen. 42% av de forskerne som opplever politisk homogenitet som problematisk opplever vanskeligheter med å si sine egne meninger, da på bakgrunn av dagens politiske klima i Norge (18% uenig) (Enstad & Thorbjørnsrud, 2022, p. 163). Dette kan videre knyttes

opp mot spørsmål stilt ang. selve forskningsdelen. 20% lar vær å «formidle til offentligheten på grunn av politiske ukorrekte funn» (9% uenig), i tillegg til at 21% har «unnlatt å realisere en forskningsidé på grunn av frykt for å utfordre kolleger eller arbeidsmiljøet» (Enstad & Thorbjørnsrud, 2022, p. 164). Hvilke problemstillinger og innretninger forskning tar for seg oppleves som problematisk av enkelte forskere grunnet dette venstreorienterte homogene miljøet. Enkelte mente man fort kunne plasseres på «feil» side, da grunnet problemstillinger som ikke gjenspeilte kollegaers politiske holdninger. Noen forskere har dermed tatt valget om å ikke stille kritiske spørsmål rundt slike temaer, mens andre forskere har valgt å gå over til forskning av andre emner. Problemet som skapes gjennom dette, er derfor at enkelte spørsmål ikke blir stilt eller utforsket. Spørsmålene blir ikke ansett som relevant eller «verdt å forfølge på forskerfelleskapets moralske radar». Samtidig har forskerne en frykt som risikoen av publikasjonen kan medføre, hvorpå risikoen kan beskrives som «å bli utstøtt av felleskapet» (Enstad & Thorbjørnsrud, 2022, p. 176).

Hvorfor er så dette av interesse i henhold til VOA i form av AK? Mye handler om at konservatisme ikke blir inkludert i det politiske homogene miljøet. Dette kan begrunnes med dets større sensur mot forskning og funn av forskning som tilviser en anti-politisk korrekthet. Det vil si en mer tilnærmet feministisk posisjon innenfor likestilling, samt liberal innvandringspolitikk i henhold til utdraget fra Mangset, et al.

Konservatismen i akademisk forskning

Ved bruk av konservatismens definisjon fra Asle Toje, vil konservative individer beholde mer tradisjonelle kjønnsroller (Toje, 2014). Det er ikke ønskelig med større endringer i samfunnet, da det er det mer tradisjonelle som bør bevares. Det samme gjelder også for innvandring, da det kan medføre introduksjoner til annen kultur som ikke står i likhet med nasjonens egen. Dette er mer en ideologisk forklaring, men den står fortsatt innenfor anti-konvensjonalismens rammer. I tillegg kan forskernes forklaringer av arbeidsmiljøet vise til en form for gruppeautoritet som er sammenlignbart med det ONS representerer. Dette er grunnet åpenheten rundt forskning som ikke står i enighet med det politiske homogene miljøet, hvor avvik kan medføre utstøtelse fra «sine egne». I tillegg er det enkelte holdninger som kan være eksisterende i ONS, bl.a. hat mot konservatisme. Men likheter kan ikke knytte individer direkte til VOA, da spørsmålene som blir besvart i spørreundersøkelsen ikke viser direkte likheter med de spørsmålene stilt fra Costello, et al.

Om en så prøver å peke på hvem som i utgangspunktet er venstreautoritær, må en se på hva som er den «sosiale konsensus». Med sosial konsensus mener vi hva som i utgangspunktet er sosialt akseptabelt og ytre og mene i den offentlige samfunnsdebatt. De individer som er forkjempere av den «sosiale konsensus» vil dermed kunne anses som ytterliggående, og med andre ord sammenlignbare med det en referer til som venstreautoritær.

Resultat

Den norske befolkningen har gjennom tid endret sine holdninger mot ytringsfrihet, og en økende trend for sensur er pågående. Det særlige skillet viser en dobling i prosent for å ikke akseptere ytringer som kan oppfattes som krenkende. Statistikk viser at en god del av befolkningen har enkelte likhetstrekk med VOA, da i form av ONS. Dette gjelder spesifikt dets definisjon av gruppeautoritet, da i form av begrenset taletid mot høyreorienterte holdninger. Dette speiler særlig ovenfor enkeltes ønsker ved innføring av juridisk straff for enkelte utsagn, hvorpå de utsagnene kan knyttes opp mot konservatisme (6-18 prosent av de som ikke aksepterte krenkende/nedsettende holdninger).

ONS som økende trend blant befolkningen viser også dets resultater i academia. Dette vises særlig gjennom hvilke forskningsspørsmål eller funn som ikke publiseres av frykt for dets risikoer det kan medføre. Rundt 20% av de som opplever politisk homogenitet som problematisk kan vise til dette i empirien.

I løpet av analysedelen kan en også se at venstreautoritarianisme fungerer som et flytende begrep, da ideologi ikke definerer om en er hverken høyre- eller venstreautoritær. Om en skal definere hvem som i utgangspunktet er venstreautoritær ut fra analysen, kan en på mange måter si at autoritære individer starter som venstreautoritære, før en går over til høyreautoritarianisme. Dette gjenspeiles da særlig i eksemplene som er trukket frem gjennom Josef Stalin og Adolf Hitler som på hver sin respektive måte kom nær til å utarbeide sin ideologiske utopi. Det oppstår altså en overgang fra VOA til HOA, derav benyttes beskrivelsen «flytende» når en skal forklare forskjellen på høyre- og venstreautoritarianisme. Sett i sammenheng med det historiske perspektivet, samtidig som en gjør et forsøk på å sammenligne tradisjonell autoritarianisme med dagens form for autoritarianisme, vil de som i utgangspunktet ønsker å fjerne det allerede etablerte kunne kategoriseres som venstreautoritære. Med andre ord, de individer som samfunnet og de selv anser som ytterliggående.

Diskusjon

Resultatet viser at venstreautoritarianisme har en plass i det norske samfunnet. Dets effekt kan knyttes opp til akademia, hvorpå enkelte forskningsartikler aldri blir skrevet eller publisert i frykt for utstøtelse av kollegaer. En bør derimot være åpen for de kritiske innfallsvinkler oppgaven har. Eksempelvis kan en være kritisk til hvordan metoden av den teoretiske forskningen har fungert. Å ta i bruk en nasjonal spørreundersøkelse for å analysere dets deltakere, for og så å definere enkelte holdninger som venstreautoritarianisme kan i seg selv anses som overfladisk. Et argument kunne vært å lage en egen spørreundersøkelse hvor en går dypere inn på venstreautoritarianismens plass i det norske samfunnet. En kunne tatt i bruk flere spørsmål fra Costello, et al., hvor en i tillegg kunne fått tall rundt AHA og AK. Et argument mot dette vil være spørreundersøkelsens omfang. Realistisk sett vil en nok ikke kunne fått 1000-2500 deltakere med på undersøkelsen. Det er nok utenkelig at spørreundersøkelsen kunne gått nasjonalt, og ikke bare i regionen. En nasjonal spørreundersøkelse, med hovedfokus på venstreautoritarianisme, med mange nok deltakere kan anses som den beste metoden for en slik forskning.

Å knytte individer opp mot venstreautoritarianisme basert på deres holdninger rundt enkelte spørsmål, er også diskuterbart. Det å ta i bruk individers holdninger rundt ytringsfrihet som en forklaring på de problemer som er til stede i forskningsmiljøet, kan også kritiseres. Det er ikke et nødvendig behov for at disse kan knyttes opp mot hverandre, noe som medfører at problemstillingen kan svekkes. En kan derimot argumentere mot denne påstanden med hvordan norske holdninger generelt har endret seg i løpet av tiden. Siden ONS ble knyttet opp mot en restriktiv holdning på ytringsfrihet, hvorpå restriktive individer kan knyttes opp mot anti-konservatisme på flere områder, vil en deretter kunne knytte dette videre opp til akademia.

En finner også klare trekk mellom den tradisjonelle autoritarianisme og resultater fra spørreundersøkelsen som er lagt frem i oppgaven. En kan så stille spørsmål ved om at resultatene i spørreundersøkelsen kan sammenlignes med hvordan autoritære diktatorer førte sine respektive regimer på midten av 1900-tallet. Ideologisk sett er det vanskelig å se likhetstrekk, da en ikke ser en direkte sammenheng i oppslutning av ideologier som nasjonalsosialisme, fascisme og kommunisme i dag.

På en annen side virker det som om at autoritære holdninger øker i oppslutning blant befolkningen, da spesifikt på handlinger som omhandler ytringsfrihet. Tallene viser eksplisitt til en økning i autoritære holdninger som gir til uttrykk for at en direkte skal straffe holdninger som ikke er konforme i den sosiale strukturen. Det er også derfor her en må skille mellom venstre- og høyreautoritarianisme, da en må ta utgangspunkt i hvilke normer som er sosialt akseptable i samfunnet.

Forskningen har hatt som hovedmål å være et bidrag for videre forskning av venstreautoritarianisme. En har i lang tid forsket på HOA, da også i Norge. Men dette utgjør også et større tomrom for den andre siden av autoritarianisme-spekteret. Anser man først HOA som skadelig for et samfunn, vil det også være nødvendig å se til VOA. Begge sider er autoritære av natur.

Konklusjon

Venstreautoritarianisme kan forsås som tilstedeværende i samfunnet, med bakgrunn i de observasjoner som er gjort i analysen. Samfunnet beveger seg inn mot en anti-konservativ retning, hvor autoritære holdninger fra venstresiden tydeliggjøres. Oppgaven viser også til viktigheten av å se på samfunnsutviklingen i et historisk perspektiv. Dette kan begrunnes med likheter mellom tradisjonelle og nåværende autoritære holdninger, da særlig sett i lys av begrepet venstreautoritarianisme.

En nasjonal spørreundersøkelse med hovedfokus på venstreautoritarianisme med mange nok deltakere vil kunne gi bedre resultater på problemstillingen representert i denne oppgaven. Eventuelle spørsmål vil kunne sikte seg inn på hvem det er som styrer den politiske dagsorden, og da særlig på sosial-konsensus. Grunnet VOA sin nære tilknytning til aggresjon, tvang og makt, vil spørsmål rundt dette være av interesse for videre forskning.

Bibliografi

- Adorno, T. W., Frenkel-Brunswik, E., Levinson, D., & Sanford, N. (1950). *The authoritarian personality*. New York: Harper and Row.
- Altemeyer, B. (1981). *Right Wing Authoritarianism*. Winnipeg: University of Manitoba Press.
- Altemeyer, B. (1988). *Enemies of freedom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Altemeyer, B. (1996). *The authoritarian specter*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Berg, O. T., & Thorsen, D. E. (2021, November 7). *fascisme*. Hentet April 29, 2022 fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/fascisme>
- Costello, T. H., Bowes, S. M., Stevens, S. T., Waldman, I. D., Tasimi, A., & Lilienfeld, S. O. (2022). *Clarifying the Structure and Nature of Left-Wing Authoritarianism*. *Journal of Personality and Social Psychology*.
- Dalland, O. (2007). *Metode for oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Enstad, J. D., & Thorbjørnsrud, K. (2022). Politisk meningsmangfold og ytringsfrihet i akademien. I M. Mangset, A. H. Midtbøen, & K. Thorbjørnsrud, *Ytringsfrihet i en ny offentlighet* (ss. 155-179). Oslo: Universitetsforlaget.
- Feldman, S. (2003). *Enforcing Social Conformity: A Theory of Authoritarianism*. International Society of Political Psychology.
- Fitzpatrick, S. (2017). The Revolutions of February and October. I S. Fitzpatrick, *The Russian Revolution* (ss. 41-62). Oxford: Oxford University Press.
- Holden, M. (1975). Et parti vokser frem. I M. Holden, *Hitler* (ss. 25-28). London: Wayland (Publishers) Ltd.
- Holden, M. (1975). Fred. I M. Holden, *Hitler* (ss. 21-24). London: Wayland (Publishers) Ltd.
- Holden, M. (1975). Hitler - Føreren. I M. Holden, *Hitler* (ss. 44-47). London: Wayland (Publishers) Ltd.
- Holden, M. (1975). Katten og musen. I M. Holden, *Hitler* (ss. 41-44). London: Wayland (Publishers) Ltd.
- Hägg, G. (2009). Mussolini - En studie i makt. I G. Hägg, *Mussolini - En studie i makt* (s. 368). Oslo: Spartacus Forlag AS.
- Johannessen, S. F. (2018, mai 20). *Etnosentrisme*. Hentet april 27, 2022 fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/etnosentrisme>
- Kelly, H. A. (1989). *Inquisition and the Prosecution of Heresy: Misconceptions and Abuses*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kuromiya, H. (2005). *Stalin*. New York: Routledge.
- Løvlie, B. (2021). *Med kall fra Kongen - Presten under eneveldets lover*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mangset, M., Midtbøen, A. H., & Thorbjørnsrud, K. (2022). Appendiks: Data og metode. I M. Mangset, A. H. Midtbøen, & K. Thorbjørnsrud, *Ytringsfrihet i en ny offentlighet* (ss. 204-236). Oslo: Universitetsforlaget.

- Mangset, M., Midtbøen, A. H., & Thorbjørnsrud, K. (2022). Ytringsfrihet i Norge: debattens grenser og rommet for kunnskap. I M. Mangset, A. H. Midtbøen, & K. Thorbjørnsrud, *Ytringsfrihet i en ny offentlighet* (s. 15). Oslo: Universitetsforlaget.
- Mangset, M., Midtbøen, A. H., & Thordbjørnsrud, K. (2022). *Ytringsfrihet i en ny offentlighet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Murphy, J. T. (1946). Stalin: Skomakersønnen i Kreml. I J. T. Murphy, *Stalin: Skomakersønnen i Kreml* (ss. 9-19). Oslo: Bergendahls Forlag.
- Ponzio, A. (2015). Introduction. I A. Ponzio, *Shaping the New Man* (ss. 3-13). Madison: The University of Wisconsin Press.
- Steen-johnsen, K., Fladmoe, A., & Frøvoll, G. L. (2022). En endret offentlighet? Holdninger til og erfaringer med ytringsfrihet i 2013-2020. I M. Mangset, A. H. Midtbøen, & K. Thorbjørnsrud, *Ytringsfrihet i en ny offentlighet* (ss. 57-75). Oslo: Universitetsforlaget.
- Stone, W. F. (1980). *The Myth of Left-Wing Authoritarianism*. Orono: International Society of Political Psychology.
- Toje, A. (2014). Farvel Identitet. I A. Toje, *Jernburet* (ss. 167-194). Oslo: Dreyers Forlag Oslo.
- Weber, M. (2000). Politikk som livskall. I E. Fivelstad, & D. Østerberg, *Makt og byråkrati* (3.. utg., ss. 7-45). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag 2000.
- Wollebæk, D., Thorbjørnsrud, K., & Steen-Johnsen, K. (2022). Holdninger til ytringsfrihet i Norge: et nytt kart og kompass. I M. Mangset, A. H. Midtbøen, & K. Thorbjørnsrud, *Ytringsfrihet i en ny offentlighet* (ss. 33-56). Oslo: Universitetsforlaget.